

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

صلوات تشهّد

نمازگزار بعد از شهادتین صلوات می‌فرستد. خدا توفیق داد در بحث دستورالعمل‌های سلوکی کتاب مصباح‌الهدی^۱ راجع به صلوات نسبتاً مشروح صحبت کردیم.^۱ منتهی^۱ همان‌طور که وعده کرده‌ام، اکنون که بهانه‌ی مجددی به دست آمده، دلم می‌خواهد برخی از روایات را که شاید نوبت قبل در باب صلوات به آن نپرداخته‌ایم، بگوییم و برخی گفته‌ها را هم یادآوری کنیم و دوباره مرور کنیم.

اجمالاً این را عرض کنم که صلوات‌های خاصی وجود دارد که الآن نمی‌خواهیم به آنها بپردازیم؛ مثلاً از نظر زمانی، زمان‌ها برای صلوات ویژگی‌های خاصی دارند؛ مثل شب و روز جمعه که در آنجا تأثیر سازنده و رشدآفرین صلوات هزاران هزار برابر سایر روزها و شب‌های هفته است؛ یا مکان‌های خاصی هستند؛ یا بعضاً تعداد خاصی در صلوات مورد نظر است (تعداد درست است؛ اما طبق کاربرد و روال عادی‌مان برای اینکه عادی‌تر صحبت کنیم، تعداد می‌گوییم) و دستور داده شده است به تعداد معینی صلوات فرستاده شود؛ یعنی در آن مورد عدد آن مهم است؛ یا عبارات خاص و مختلفی برای صلوات وجود دارد؛ مانند: «اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَيَّ مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ فِي الْأَوَّلِينَ؛ وَ صَلِّ عَلَيَّ مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ فِي الْآخِرِينَ؛ وَ

^۱ آدرس لینک در سایت اهل‌ولاء: سخنان استاد، مباحث عرفانی، بازخوانی و شرح مختصر کتاب مصباح‌الهدی^۱ (۴)، مبحث دستورالعمل‌ها (مقدمه‌ی بحث صلوات) و مبحث دستورالعمل‌ها (ص ۲۷۳-۴-۲۷۴ ف ۱).

صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ فِي الْمَلَأِ الْأَعْلَى...»^۲ و یا این صلوات: «اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ

مَا اخْتَلَفَ الْمَلَوَانِ وَ تَعَاقَبَ الْعَصْرَانِ، وَ كَرَّرَ الْجَدِيدَانِ، وَ اسْتَقْبَلَ الْفَرْقَدَانِ، وَ بَلَغَ رُوحَهُ وَ أَرْوَاحَ أَهْلِ بَيْتِهِ مِمَّا التَّحِيَّةِ وَ السَّلَامِ»^۳ و امثال اینها فراوان است. اگر آنها را برایتان بخوانم از بحث اصلی مان جا می‌مانیم. بعضاً عبارات‌های خاصی برای صلوات وجود دارد که جداگانه باید به آنها پرداخته شود و هریک هم آثار فوق‌العاده‌ای دارد. خدا می‌داند هریک از آنها چه می‌کند! همه‌ی آنها صلواتند؛ ولی هریک کارکرد ویژه‌ای دارد.

فعلاً نظرمان روی صلواتی است که در تشهد نماز فرستاده می‌شود؛ همین صلوات با عبارت ساده‌ای که می‌خوانیم. به این لحاظ می‌خواهیم یک مقدار به بحث صلوات بپردازیم.

مبنای قرآنی بحث صلوات

قرآن کریم فرمود: «إِنَّ اللَّهَ وَ مَلَائِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى النَّبِيِّ» خدای متعال، ملائکه‌ی الهی و فرشتگان پروردگار بر پیامبر اکرم صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ صلوات و درود می‌فرستند. «يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا» ای کسانی که ایمان آورده‌اید! «صَلُّوا عَلَيْهِ وَ سَلِّمُوا تَسْلِيمًا»^۴ شما هم متخلّق به اخلاق الله شوید؛ ای مؤمنان! شما هم کار خدایی کنید؛ شما هم بر پیامبر صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ صلوات بفرستید و به ایشان سلام کنید؛ چون شما هم در تشهد صلوات می‌فرستید و هم اولین سلام نماز «السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا النَّبِيُّ وَ رَحْمَةُ اللَّهِ وَ بَرَكَاتُهُ» است. این می‌تواند مصداق همین آیه باشد که «وَ سَلِّمُوا تَسْلِيمًا» و هم

۲. مجلسی، بحار، ج ۸۳، ص ۹۶ و صدوق، ثواب‌الاعمال، ص ۱۵۶ و شعیری، جامع‌الخبار، ص ۶۲.

۳. حقی بروسوی، روح‌البیان، ج ۷، ص ۲۳۵ و طبری‌املی‌صغیر، نوادرالمعجزات، ص ۹ و شریف‌رازی، گنجینه‌ی دانشمندان، ص ۹.

۴. سوره‌ی احزاب، آیه‌ی ۵۶.

می‌تواند به معنای این باشد که تسلیم مطلق پیامبر ﷺ باشید؛ یعنی هم به معنای سلام کردن و هم به معنی تسلیم مطلق بودن است.

اگر خدا توفیق داد بعد از بحث تشهد وارد بحث سلام می‌شویم، شاید آنجا نکته‌های بیشتری راجع به سلام هم گفتیم.

پاداش صلواتی که مؤمن می‌فرستد

جزای صلوات فرستادن مؤمن چیست؟ خود قرآن فرمود: «هُوَ الَّذِي يُصَلِّي عَلَيْكُمْ وَمَلَائِكَتُهُ» خدا کسی است که بر شما صلوات می‌فرستد و ملائکه‌ی الهی هم بر شما صلوات می‌فرستند؛ یعنی خدا و ملائکه بر پیغمبر ﷺ صلوات فرستادند. جزای شمای مؤمن که بر پیغمبر ﷺ صلوات و سلام فرستادید، این است که خدا در پاداش صلواتی که شما بر پیامبر ﷺ او فرستادید، بر شما صلوات می‌فرستد. ملائکه‌ای که بر پیامبر ﷺ صلوات می‌فرستادند، اکنون به خود شمای صلوات فرست صلوات می‌فرستند. صلوات خدا و ملائکه چه کارکردی دارد و ما چه بهره‌ای از آن می‌بریم؟ «لِيُخْرِجَكُم مِّنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ»^۵ کارکرد صلوات خدا و ملائکه برای شما این است که شما را از ظلمات به سمت نور بیرون می‌برد. شما اسیر ظلمت، در مراتب مختلف آن هستید؛ از جمله: رفتارها، خُلقیات، روحیات، افکار، اندیشه‌ها، آرزوها و دلبستگی‌های ظلمانی. همین‌گونه می‌توان مرتبه به مرتبه به لایه لایه‌های ظلمت اشاره کرد؛ مانند: ظلمتِ توجّه به عالم کثرت و ندیدن حقیقت توحید؛ ظلمت ندیدن خدا و دیدن اسباب و وسایل در عالم، ظلمت احساس هستی برای غیرحقّ متعال. شما می‌توانید از رهگذر صلوات از همه‌ی لایه‌های ظلمت بیرون بیایید؛ از

^۵ سوره‌ی احزاب، آیه‌ی ۴۳.

ظلمت رفتارهای ظلمانی به نور رفتارهای نورانی؛ از خلیات ظلمانی به خلیات نورانی، از روحیات ظلمانی به روحیات نورانی، از اندیشه‌های ظلمانی به افکار نورانی، از تعلقات قلبی ظلمانی به دلدادگی‌ها و دل‌بستگی‌های نورانی وارد شوید. به این شکل مرتبه به مرتبه به نور و روشنایی راه پیدا کنیم و از تاریکی نجات پیدا کنیم. «اللَّهُ وَلِيُّ الَّذِينَ آمَنُوا يُخْرِجُهُم مِّنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ»^۶ خدا ولی مؤمنان است و آنها را از ظلمات بیرون می‌برد و به نور وارد می‌کند. خدا چه زمانی این کار را می‌کند؟ وقتی که بر بنده‌اش صلوات می‌فرستد. صلوات الهی است که مؤمن را از ظلمات بیرون می‌برد و به نور می‌رساند. چه زمانی خدا بر بنده‌اش صلوات می‌فرستد؟ وقتی که بنده‌اش بر محمد و آل محمد صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ صلوات بفرستد.

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَعَجِّلْ فَرَجَهُمْ

خواستم مبنای قرآنی بحث را بدانید، تا حدیث‌ها را که می‌خوانیم، معنای روشن‌تری داشته باشد. حقیقت صلوات را غنیمت بدانیم؛ فقط خود خدا می‌داند که چه گوهری است!

پاداش و کارکرد صلوات فرستادن در احادیث

به اختصار روایت‌ها را می‌خوانم و تنها معنا می‌کنم. در حدیثی پیغمبر اکرم صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ فرمودند: «مَنْ صَلَّى عَلَيَّ مَرَّةً صَلَّى عَلَيَّ عَشْرًا»^۷ کسی که یک بار بر من رسول الله صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ صلوات بفرستد، من رسول الله صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ ده بار بر او صلوات می‌فرستم.

^۶ سوره‌ی بقره، آیه‌ی ۲۵۷.

^۷ مجلسی، بحار، ج ۶، ص ۲۵۴ و ج ۵۸، ص ۸۳ و مفید، تصحیح اعتقادات الامامیه، ص ۹۱.

می‌دانید صلوات پیغمبر با وجود ما چه می‌کند؟! یک‌وقت می‌گویم من یک‌بار برای شما صلوات می‌فرستم، شما هم می‌گویید من هم ده بار صلوات می‌فرستم، ثوابش برای تو. من بر پیغمبر صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صلوات فرستادم، شما هم بر پیغمبر صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صلوات فرستادید. منتهی شما چون خیلی بزرگوارید، طبق همان دستورالعمل قرآنی که اگر کسی کار نیکی انجام دهد، خدا ده برابر به او جزا می‌دهد،^۸ به من فرمودید: اکنون که یک صلوات فرستادی و ثوابش را به من دادی، من هم ده‌بار صلوات برای پیغمبر صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ می‌فرستم و ثوابش را به شما می‌دهم؛ اما این حدیث این مطلب را نمی‌گوید. در این حدیث پیغمبر اکرم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ می‌فرمایند: کسی بر من رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ یک‌بار صلوات بفرستد، من رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بر خود او ده بار صلوات می‌فرستم. این حرف را باور کنیم!

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَيَّ مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَعَجِّلْ فَرَجَهُمْ

پیغمبر اکرم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فرمودند: «مَنْ صَلَّى عَلَيَّ مَرَّةً صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ عَشْرًا»^۹ کسی بر من یک‌بار صلوات بفرستد، خدا بر او ده‌بار صلوات می‌فرستد. این حدیث مؤید همان حدیث قبلی است. در حدیث اولی داشتیم که پیامبر صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بر او ده‌بار صلوات می‌فرستند؛ اما در حدیث دوم می‌فرماید: خدا بر این بنده ده‌بار صلوات می‌فرستد.

^۸ سوره‌ی انعام، آیه‌ی ۱۶۰.

^۹ مجلسی، بحار، ج ۹۱، ص ۶۳ و محدث‌نوری، مستدرک‌الوسائل، ج ۵، ص ۳۵۱ و شعیری، جامع‌الآخبار، ۵۸.

صلوات خدا و صلوات پیامبر ﷺ بر روی انسان چه تأثیری دارد، خدا می‌داند! انسان را چه‌طور متصل به حق می‌کند! چون صلوات رمز وصل و اتصال است. تنها خدا می‌داند صلوات خدای متعال و پیامبر ﷺ انسان را به چه حقایقی وصل می‌کند!

چون شما در تشهد یکبار صلوات می‌فرستید، من احادیثی را که راجع به یکبار صلوات فرستادن است، جمع کرده‌ام که ببینید.

پیغمبر اکرم ﷺ در حدیث دیگری فرمودند: «مَنْ صَلَّى عَلَيَّ مَرَّةً فَفَتَحَ اللَّهُ عَلَيْهِ بَابًا مِنَ الْعَافِيَةِ»^{۱۰} کسی که یکبار بر من صلوات بفرستد، خدا دری از عافیت بر او می‌گشاید. این عافیت از چه است؟ عافیت به صورت مطلق است و با «الف» و «لام» آمده است؛ یعنی عافیت از بیماری، گرفتاری‌های دنیوی، گرفتاری‌های اخلاقی، روحی و درونی، گرفتاری‌های معرفتی و سلوکی؛ عافیت می‌تواند مصداق همه‌ی اینها باشد. فرمودند: کسی یکبار بر من صلوات بفرستد، خدا دری از عافیت بر آن بنده می‌گشاید.

پیغمبر اکرم ﷺ فرمودند: «مَنْ صَلَّى عَلَيَّ مَرَّةً لَمْ يَبْقَ لَهُ مِنْ ذُنُوبِهِ ذَرَّةٌ»^{۱۱} یا «مَنْ صَلَّى عَلَيَّ مَرَّةً لَمْ يَبْقَ عَلَيْهِ مِنَ الْمَعْصِيَةِ ذَرَّةٌ»^{۱۲} حدیث به هر دو شکل روایت شده است. حضرت فرمودند: کسی یکبار بر من صلوات بفرستد، ذره‌ای معصیت برای او باقی نمی‌ماند؛ زیرا صلوات همه‌ی معاصی را محو می‌کند.

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَيَّ مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ عَجِّلْ فَرَجَهُمْ

۱۰. مجلسی، بحار، ج ۹۱، ص ۶۳ و محدث‌نوری، مستدرک الوسائل، ج ۵، ص ۳۳۳ و شعیری، جامع الاخبار، ۵۹.

۱۱. محدث‌نوری، مستدرک الوسائل، ج ۵، ص ۳۳۴ و شعیری، جامع الاخبار، ۵۹.

۱۲. مجلسی، بحار، ج ۹۱، ص ۶۳ و محدث‌نوری، مستدرک الوسائل، ج ۵، ص ۳۳۴ و شعیری، جامع الاخبار، ۵۹.

امیدوارم باور کنیم که صلوات گوهری توصیف‌ناپذیر است. اگر با کارکردهای صلوات آشنا شویم، می‌فهمیم چه چیز عجیبی است و چه شاه‌کلیدی است که همه‌ی قفل‌ها را می‌گشاید و همه‌ی خزائن را به روی انسان باز می‌کند!

پیغمبر اکرم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فرمودند: «مَنْ صَلَّى عَلَيَّ مَرَّةً» کسی یک‌بار بر من صلوات بفرستد، «صَلَّتْ عَلَيْهِ الْمَلَائِكَةُ» ملائکه بر او صلوات می‌فرستند. «وَمَنْ صَلَّتْ عَلَيْهِ الْمَلَائِكَةُ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ» و کسی - که ملائکه بر او صلوات بفرستند، خدا بر او صلوات خواهد فرستاد. «وَمَنْ صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ لَمْ يَبْقَ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ شَيْءٌ إِلَّا وَ يُصَلِّي عَلَيْهِ»^{۱۳} کسی که خدا بر او صلوات بفرستد، در آسمان‌ها و زمین هیچ‌چیز باقی نمی‌ماند، مگر اینکه همگی بر آن شخص صلوات خواهند فرستاد.

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ عَجِّلْ فَرَجَهُمْ

پیغمبر اکرم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فرمودند: «مَنْ صَلَّى عَلَيَّ مَرَّةً» کسی یک‌بار بر من رسول‌الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صلوات بفرستد، «خَلَقَ اللهُ تَعَالَى يَوْمَ الْقِيَامَةِ عَلَى رَأْسِهِ نُورًا وَ عَلَى يَمِينِهِ نُورًا وَ عَلَى شِمَالِهِ نُورًا وَ عَلَى قَوْفِهِ نُورًا وَ عَلَى ظَهْرِهِ نُورًا وَ عَلَى تَحْتِهِ نُورًا وَ فِي جَمِيعِ أَعْضَائِهِ نُورًا»^{۱۴} خدای متعال در روز قیامت نوری مثل تاج، بر سر او می‌آفریند و نوری در سمت راست او، نوری در سمت چپ او، نوری پیش‌رو او، نوری پشت‌سر او، نوری بالای او، نوری پایین او و در همه‌ی اعضای او نوری می‌آفریند؛ یعنی یکپارچه نور می‌شود. هم همه‌ی وجود او نور است و هم به همه‌ی اطراف نورانیت می‌بخشد. اگر یوم‌القیامة را به معنای باطنی‌بی که خدمتتان توضیح داده‌ایم، بگیریم؛ برای

^{۱۳}. شعیری، جامع‌الخبار، ج ۵۹، و محدث‌نوری، مستدرک‌الوسائل، ج ۵، ص ۳۳۶.

^{۱۴}. مجلسی، بحار، ج ۹۱، ص ۶۴ و محدث‌نوری، مستدرک‌الوسائل، ج ۵، ص ۳۳۵ و شعیری، جامع‌الخبار، ص ۶۰.

قیامت چشم به آینده‌ی زمانی ندوزیم؛ به لایه‌های عمیق خودمان فرو برویم و حقیقت قیامت را در باطنمان کشف کنیم؛ آن زمان نقد بودن آن را می‌بینیم. اگر کسی به لایه‌های عمیق راه پیدا کند، از عالم طبع و عالم نفس عبور کند و به عالم روح وارد شود، حقیقت قیامت همین الآن برای او محقق خواهد بود. آن وقت می‌بیند که با هر صلوات که می‌فرستد، نوری پیشارو، نوری پشت سر، نوری سمت راست، نوری سمت چپ، نوری چون تاج بر سر، نوری بالای سر، نوری پایین پا، همه‌ی وجود و همه‌ی اعضای او نورانی می‌شود.

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَيَّ مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ عَجِّلْ فَرَجَهُمْ

تا اینجا تمام احادیثی که خواندم از خود رسول الله ﷺ بود. این روایت از امام صادق عَلَيْهِ السَّلَام است. حضرت فرمودند: «مَنْ صَلَّى عَلَيَّ النَّبِيِّ ﷺ وَ آلِهِ وَ وَاحِدَةً» کسی بر پیامبر صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آَلِهِ وَ سَلَّمَ یکبار صلوات بفرستد؛ «صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ أَلْفَ صَلَاةٍ فِي أَلْفِ صَفٍّ مِنَ الْمَلَائِكَةِ» خدای متعال بر او هزار صلوات در هزار صف از فرشتگان می‌فرستد؛ یعنی صلوات الهی در چنین عرصه‌ی گسترده‌ای منعکس می‌شود. «وَلَمْ يَبْقَ شَيْءٌ مِمَّا خَلَقَهُ اللَّهُ إِلَّا صَلَّى عَلَيَّ ذَلِكَ الْعَبْدُ لِصَلَاةِ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ عَلَيْهِ وَ صَلَاةِ مَلَائِكَتِهِ...»^{۱۵} و احدی از آفریدگان خدا باقی نمی‌ماند، مگر اینکه همه‌ی آنها به سبب صلوات خدای عزوجلّ و صلوات ملائکه، بر این بنده‌ای که یکبار بر پیامبر صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آَلِهِ وَ سَلَّمَ صلوات فرستاده است، صلوات خواهند فرستاد.

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَيَّ مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ عَجِّلْ فَرَجَهُمْ

^{۱۵}. کلینی، کافی، ج ۲، ص ۴۹۲ و مجلسی، بحار، ج ۹۱، ص ۵۷ و سیّدین طاووس، جمال الاسبوع، ۲۳۶.

روایت بعد مجدداً از پیغمبر اکرم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ است. حضرت فرمودند: «مَنْ صَلَّى عَلَيَّ مِنْ أُمَّتِي صَلَاةً مُخْلِصاً مِنْ قَلْبِهِ» از بین امت من کسی با اخلاص و از ته دل بر من صلوات بفرستد، «صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ بِهَا عَشْرَ صَلَوَاتٍ» خدا به سبب یک صلوات او، ده صلوات بر او می فرستد. «وَرَفَعَهُ بِهَا عَشْرَ دَرَجَاتٍ» خدای متعال در اثر این یک صلوات، ده مرتبه و پله او را در مراتب کمال بالا می برد. «وَكُتِبَ لَهُ بِهَا عَشْرَ حَسَنَاتٍ» و به خاطر همین یک صلوات، خدا ده حسنه در نامه‌ی عمل او می نویسد. «وَمَا عَنْهُ بِهَا عَشْرَ سَيِّئَاتٍ»^{۱۶} و خدا به سبب آن صلوات، ده سیئه را از نامه‌ی عمل او پاک و محو می کند.

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَيَّ مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ عَجِّلْ فَرَجَهُمْ

پیغمبر اکرم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ فرمودند: «مَنْ صَلَّى عَلَيَّ إِيمَانًا وَ إِحْتِسَابًا اسْتَأْنَفَ الْعَمَلَ»^{۱۷} کسی از سر ایمان و فقط برای خدا بر من رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ صلوات بفرستد، عمل را از نو آغاز کند؛ یعنی پرونده‌ی همه‌ی جرایم او را پاره می کنند و دور می ریزند؛ یک پرونده‌ی سفید برای او می گشایند و مثل فرزندی که تازه از مادر متولد شده است، می گویند: از نو شروع کن به عمل کردن؛ همه‌ی خطاها و لغزش‌های گذشته‌ی تو منتفی است.

پیغمبر اکرم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ فرمودند: «مَنْ صَلَّى عَلَيَّ كُلِّ يَوْمٍ أَوْ كُلِّ لَيْلَةٍ وَجِبَتْ لَهُ شَفَاعَتِي» کسی بر من رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ هر روز یا هر شب صلوات بفرستد، شفاعت من بر او واجب می شود؛ یعنی

^{۱۶} طبرسی، مکارم الاخلاق، ۳۱۲ و رشیدالدین میبیدی، کشف الاسرار، ج ۸، ص ۸۶ و منذری، صحیح الترغیب و الترهیب، رقم ۱۶۵۹.

^{۱۷} حرّعاملی، وسائل الشیعة، ج ۷، ص ۱۹۶ و برقی، محاسن، ص ۵۹.

محال است که مورد شفاعت من قرار نگیرد. «وَلَوْ كَانَ مِنْ أَهْلِ الْكِبَائِرِ»^{۱۸} ولو از اهل ارتکاب گناهان کبیره باشد. زیرا شفاعت رسول الله ﷺ برای اهل کبائر است. حضرت فرمودند: «ادَّخَرْتُ شَفَاعَتِي لِأَهْلِ الْكِبَائِرِ مِنْ أُمَّتِي»^{۱۹} من شفاعتم را برای اهل گناهان کبیره از امت خود ذخیره کرده‌ام. کسانی که گناهان صغیره انجام می‌دهند، همین‌جا پاک می‌شوند و پاک‌شدنش به قیامت نمی‌کشد که رسول الله ﷺ بخواهند برایشان شفاعت کنند. آنها همین‌جا گرفتاری، مشکل، بیماری یا سختی‌یی را متحمل می‌شوند و به سبب آن، از گناهان کوچک پاک می‌شوند؛ یا اگر اینجا هم پاک نشدند، در عالم برزخ، دشواری‌های عالم برزخ آنها را پاک می‌کند؛ لذا در صحنه‌ی قیامت پاک محشور می‌شوند و آنجا هیچ گناهی ندارند. اهل گناهان صغیره بدون گناه به صحنه‌ی قیامت حاضر می‌شوند؛ اما اگر خدای ناکرده کسی از امت من مرتکب گناهان کبیره شود، گناهان کبیره برای او باقی می‌ماند. تکلیف او چیست؟ رسول الله ﷺ فرمودند: «ادَّخَرْتُ شَفَاعَتِي لِأَهْلِ الْكِبَائِرِ مِنْ أُمَّتِي» من شفاعتم را برای اهل گناهان کبیره از امتم ذخیره کرده‌ام. فردای قیامت آنها را شفاعت خواهم کرد.

امیدواریم سوءاستفاده نکنیم و تجرّی در گناه ایجاد نکند. گاهی اوقات انسان می‌ترسد برخی مسائل را باز کند. ایشان نفرمودند: «أَصْحَابُ الْكِبَائِرِ»؛ بلکه فرمودند: «أَهْلِ الْكِبَائِرِ»؛ چون گاهی شخص «أَصْحَابُ الْكِبَائِرِ» یا «أَصْحَابُ الذُّنُوبِ» است؛ یعنی یک‌بار، دوبار و یا چندبار مرتکب گناهان کبیره شده است؛ ولی گاهی اصلاً این‌کاره است و اهل کبائر است. پناه

^{۱۸}. مجلسی، بحار، ج ۹۱، ص ۶۳ و محدث‌نوری، مستدرک الوسائل، ج ۵، ص ۳۳۴ و قطب‌الدین‌راوندی، الدّعات، ص ۸۹.

^{۱۹}. مجلسی، بحار، ج ۸، ص ۳۰ و طبرسی، مجمع‌البیان، ج ۱، ص ۲۲۳ و دیلمی، اعلام‌الدین، ص ۲۵۲.

می‌بریم به خدا که پیامبر ما ﷺ «رَحْمَةً لِّلْعَالَمِينَ»^{۲۰} است. فرمودند: من شفاعتم را برای اینها ذخیره کرده‌ام! لذا در لحظه‌ی جان دادن رسول‌الله ﷺ هم خدای متعال به ایشان فرمود: «وَلَسَوْفَ يُعْطِيكَ رَبُّكَ فَتَرْضَىٰ»^{۲۱} یا رسول‌الله! من روز قیامت تو را راضی می‌کنم. پیامبر ﷺ هم فرمودند: رضایت من در شفاعت امتم است. پیامبر ﷺ «رَحْمَةً لِّلْعَالَمِينَ» اند. این در حالی است که می‌دانند این امت با خود ایشان چه کرده است و با بازماندگان‌شان چه خواهد کرد.

بنابراین فرمودند: اگر کسی هرروز یا هرشب بر من رسول‌الله صلوات بفرستد، شفاعت من بر او واجب می‌شود؛ ولو از اهل گناهان کبیره باشد. کسی که نماز خوان است، هم روزها در تشهّد نماز خود صلوات می‌فرستد، هم شب‌ها؛ زیرا واجب است.

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَيَّ مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَعَجِّلْ فَرَجَهُمْ

پیغمبر اکرم ﷺ در حدیث دیگری فرمودند: «لَنْ يَلِجَ النَّارَ مَنْ صَلَّى عَلَيَّ»^{۲۲} کسی بر من رسول‌الله ﷺ صلوات بفرستد، وارد آتش دوزخ نخواهد شد. شما در بین همه‌ی عبادات، عبادت دیگری پیدا کنید که چنین کارکردهایی داشته باشد که من می‌گویم.

۲۰. سوره‌ی انبیاء، آیه‌ی ۱۰۷.

۲۱. سوره‌ی ضحیٰ، آیه‌ی ۵.

۲۲. مجلسی، بحار، ج ۹۱، ص ۶۴ و محدث‌نوری، مستدرک الوسائل، ج ۵، ص ۳۳۵ و شعیری، جامع‌الخبار، ص ۶۰.

پیامبر ﷺ فرمودند: «مَنْ صَلَّى عَلَيَّ مَرَّةً صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ أَلْفَ مَرَّةٍ»^{۲۳} کسی یکبار بر من رسول الله صلوات بفرستد، خدای متعال بر او هزار بار صلوات می فرستد «لَا يُعَذِّبُهُ فِي النَّارِ أَبَدًا» خداوند ابداً او را در آتش دوزخ مورد عذاب قرار نخواهد داد.

همچنین پیامبر اکرم ﷺ فرمودند: «يَوْمَئِذٍ بِأَقْوَامٍ إِلَى الْجَنَّةِ فَيُخَطِّبُونَ الطَّرِيقَ» روز قیامت امر می شود که گروه‌هایی را به بهشت ببرند؛ می گویند: بروید بهشت؛ اما موقع رفتن، آنها راه را عوضی و اشتباهی می روند و به جای اینکه به سمت بهشت بروند، به سمت جهنم می روند. «قِيلَ يَا رَسُولَ اللَّهِ لِمَ ذَاكَ» عرض کردند: یا رسول الله ﷺ! چه می شود کسانی که به همه‌ی اعمالشان رسیدگی شده است و بهشتی شده‌اند، زمانی که به آنها امر شد به بهشت بروند، در مسیر رفتن به بهشت، راه را عوضی می گیرند و به جهنم می روند. «قَالَ سَمِعُوا أَسْمِي وَ لَمْ يُصَلُّوا عَلَيَّ»^{۲۴} حضرت فرمودند: علتش این است که وقتی در دنیا اسم مرا می شنیدند، بر من رسول الله ﷺ صلوات نمی فرستادند!

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَيَّ مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ عَجِّلْ فَرَجَهُمْ

کسی نام پیامبر ﷺ را بشنود و بر ایشان صلوات نفرستد، هرچه هم که طاعت و عبادت داشته باشد و روز قیامت با رسیدگی به اعمالش شایستگی رفتن به بهشت را پیدا کند، به دلیل همین جرمش؛ اهل جهنم می شود؛ چون همه‌ی طاعات و عبادات وقتی وصل به رسول الله ﷺ شود، در دستگاه خدا پذیرفته می شود. طاعات، نماز، روزه، انفاق،

^{۲۳}. خوئی، منهاج البراعة، ج ۵، ص ۲۱۵ و مجلسی، بحار، ج ۹۱، ص ۶۳ و محدث نوری، مستدرک الوسائل، ج ۵، ص ۳۵۱ و شعیری، جامع الاخبار، ص ۵۹.

^{۲۴}. محدث نوری، مستدرک الوسائل، ج ۵، ص ۳۵۶.

شب‌زنده‌داری، چهل‌نشینی، ذکر، عبادت، هرچیز و هرکار به رسول الله ﷺ وصل نباشد، خاصیت و کارکردی ندارد. صورت ظاهر آن کارها خیلی چیزهای خوبی است؛ اما ماهیت، عمق، نور، روح و جان ندارد؛ وقتی به پیامبر ﷺ وصل نیست، جنازه‌ی مرده است؛ چون پیغمبر اکرم ﷺ روح العالم‌اند و اگر چیزی متصل به روح نباشد، مرده است؛ مانند: نماز، روزه، انفاق، حجّ و جهاد مرده. این امور وقتی به روح هستی وصل شد، زنده می‌شود و آن وقت است که کارکرد و خاصیت دارد؛ لذا فرمودند: علّت اینکه به آنها، با همه‌ی اعمال صالح و شایسته‌شان، امر شد به بهشت بروند؛ اما به خاطر اینکه اعمال شایسته‌ی آنها به من وصل نبود و اسم من رسول الله ﷺ را می‌شنیدند، ولی بر من صلوات نمی‌فرستادند؛ به جای رفتن به بهشت، به جهنّم می‌روند و اهل جهنّم می‌شوند.

پیغمبر اکرم ﷺ فرمودند: «مَنْ نَسِيَ الصَّلَاةَ عَلَيَّ فَقَدْ أَخْطَأَ طَرِيقَ الْجَنَّةِ»^{۲۵} کسی صلوات بر من رسول الله را فراموش کند، راه بهشت را به خطا می‌رود. به جای رفتن به بهشت، به جهنّم می‌رود. سیروسلوک و چهل‌نشینی می‌کند؛ ذکر می‌گوید؛ عبادات خود را به جا می‌آورد؛ فرائض و نوافل را انجام می‌دهد؛ اما سر از جهنّم در می‌آورد. «مَنْ نَسِيَ الصَّلَاةَ عَلَيَّ فَقَدْ أَخْطَأَ طَرِيقَ الْجَنَّةِ» راه بهشت را گم می‌کند و عوضی می‌رود.

همچنین پیامبر ﷺ فرمودند: «مَنْ ذُكِرْتُ عِنْدَهُ فَأَمَّ يَصِلُ عَلَيَّ دَخَلَ النَّارَ وَ أَبْعَدَهُ اللَّهُ»^{۲۶} کسی که من نزد او یاد می‌شوم و او بر من رسول الله ﷺ صلوات نمی‌فرستد، وارد دوزخ می‌شود و خدا او را از درگاه خود دور و طرد می‌کند و آن شخص از درگاه الهی تبعید می‌شود.

^{۲۵}. حرّعاملی، وسائل الشّیعة، ج ۷، ص ۲۰۲ و مجلسی، بحار، ج ۷۴، ص ۵۹ و صدوق، من لایحضره الفقیه، ج ۴، ص ۳۷۳.

^{۲۶}. کلینی، کافی، ج ۲، ص ۴۹۵ و حرّعاملی، وسائل الشّیعة، ج ۶، ص ۴۰۸ و صدوق، امالی، ص ۵۸۰.

حضرت صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ در حدیث دیگری فرمودند: «مَنْ ذَكَرَنِي وَ لَمْ يُصَلِّ عَلَيَّ فَقَدْ شَقِيَ».^{۲۷} در حدیث قبلی گفته شد در حضور شخصی نام رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ برده می شود؛ اما این حدیث می گوید: کسی که خودش از من رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ یاد می کند و بر من صلوات نمی فرستد، این انسان دچار شقاوت می شود و شقی می گردد.

پیامبر صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فرمودند: «إِنَّ الْبَخِيلَ كُلَّ الْبَخِيلِ الَّذِي إِذَا ذُكِرَتْ عِنْدَهُ لَمْ يُصَلِّ عَلَيَّ»^{۲۸} انسان بخیلی که همه ی بخل یکجا در وجود او جمع شده و مصداق تام بخل است؛ کیست؟ کسی است که وقتی من در نزد او یاد می شوم و نام من در حضور او برده می شود، بر من رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صلوات نمی فرستد.

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَيَّ مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ عَجِّلْ فَرَجَهُمْ

گفتیم هر عبادت اگر به روح وصل نشود، عبادت مرده است و کارگر و مؤثر نیست. ما در بحث نماز هستیم؛ نمازی که وصل به حقیقت ولایت نشود، نماز مرده است؛ گرچه هزار رکعت نماز بخوانی، تنها خودت را خسته می کنی! چقدر حدیث داریم که عبادات بدون ولایت مقبول نیست. فرمودند: اگر کسی عمر نوح کند و در تمام عمر خود در کنار کعبه و در مقدس ترین نقطه ی آن مشغول عبادت شود؛ روزها را روزه بدارد؛ شبها را شبزنده داری کند؛ همه ی دارایی خود را انفاق کند و همه ساله حج به جا بیاورد؛ اما ولایت

^{۲۷}. مجلسی، بحار، ج ۹۱، ص ۶۳ و محدث نوری، مستدرک الوسائل، ج ۵، ص ۳۵۳ و شعیری، جامع الاخبار، ص ۵۹.

^{۲۸}. مجلسی، بحار، ج ۹۱، ص ۶۱ و محدث نوری، مستدرک الوسائل، ج ۵، ص ۳۵۳ و مفید، الارشاد، ج ۲، ص ۱۶۹.

ولی‌الله را نداشته باشد، از او هرگز پذیرفته نمی‌شود؛^{۲۹} یعنی کارگر و مؤثر نیست. عبادات و طاعات برای رشد تو است؛ مرده که نمی‌تواند تو را رشد دهد. همه‌ی این اعمال وقتی به روح وصل نیستند، مرده‌اند. مدام جنازه روی هم تل‌انبار کرده‌ای! اینها تو را به جایی نمی‌برند! به قول شاعر: «نماز بی ولای او عبادتی است بی وضو»

لذا نماز با نام پیامبر و اهل‌بیت علیهم‌السلام آغاز می‌شود و با صلوات بر پیغمبر و اهل‌بیت علیهم‌السلام ختم می‌شود. در اذان، بر پیامبر و اهل‌بیت علیهم‌السلام شهادت می‌دهید و در صلوات تشهد، بر پیامبر و اهل‌بیت علیهم‌السلام درود می‌فرستید. این نماز زنده است؛ این نماز است که روح، جان و توان دارد و می‌تواند تعالی‌بخش انسان باشد.

ظاهراً حضرت خضر خدمت امام سجّاد علیه‌السلام رسید و سؤالاتی پرسید. از جمله‌ی سؤال‌ها، در مورد نماز پرسید: «ما تَأمُّها» آنچه سبب می‌شود نماز به اوج، کمال و حدّ تمام و نهایی خود برسد و نماز ناقص و نیمه‌کاره نباشد، چیست؟ «قَالَ الصَّلَاةُ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ»^{۳۰} امام سجّاد علیه‌السلام به او فرمودند: درود بر پیامبر صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم و خاندان پیامبر علیهم‌السلام است که نماز را کامل می‌کند؛ نماز بدون آن ناقص است. بنابراین فقط صلوات بر پیغمبر صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم نیست، صلوات بر اهل‌بیت علیهم‌السلام هم باید ملحق به صلوات بر پیامبر صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم شود.

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ عَجِّلْ فَرَجَهُمْ

^{۲۹}. حرّ عاملی، وسائل‌الشیعه، ج ۱، ص ۱۲۲ و مجلسی، بحار، ج ۲۷، ص ۱۷۳ و صدوق، من‌لایحضره‌الفقیه، ج ۲، ص ۲۴۵.

^{۳۰}. مجلسی، بحار، ج ۸۱، ص ۲۴۵ و محدّث‌نوری، مستدرک‌الوسائل، ج ۴، ص ۱۱۳ و ابن‌شهر آشوب، مناقب، ج ۴، ص ۱۳۱.